

تأثیر تمایل به پذیرش ریسک متهورانه و محافظه کارانه بر رفتار گزارشگری مالی با در نظر گرفتن اثر تعدیل کننده صداقت و فروتنی

زینب بارانی

دانشجوی دکترای حسابداری، واحد گرگان، دانشگاه آزاد اسلامی، گرگان، ایران
Zeinab.barani@yahoo.com

منصور گرکز

دانشیار گروه حسابداری، واحد گرگان، دانشگاه آزاد اسلامی، گرگان، ایران (نویسنده مسئول)
m_garkaz@yahoo.com

علیرضا معطوفی

دانشیار گروه حسابداری، واحد گرگان، دانشگاه آزاد اسلامی، گرگان، ایران
alirezamaetooft@gmail.com

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۲/۰۶ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۰۸/۲۸

چکیده

گزارشگری مالی باید بتواند اطلاعات منصفانه‌ای را در مورد منابع اقتصادی تحت کنترل، ساختار سرمایه، میزان نقدینگی و انعطاف پذیری، نیازهای استقرایی آتی، میزان سازگاری با تغییرات در محیط اقتصادی، اجتماعی و زیست محیطی، عملکرد، توزیع سود و جریان نقدی، مدیریت ریسک، توانایی‌های اقتصادی مدیریت و بنگاه را در اختیار تمامی ذینفعان و استفاده‌کنندگان جهت تصمیم‌های اقتصادی قرار دهد. هدف از انجام این پژوهش، بررسی تأثیر تمایل به پذیرش ریسک متهورانه و محافظه کارانه بر رفتار گزارشگری مالی با در نظر گرفتن اثر تعدیل کننده صداقت و فروتنی است. این پژوهش از بعد نتیجه، کاربردی، از منظر هدف توصیفی - پیمایشی و از دیدگاه زمانی، یک پژوهش مقطعی می‌باشد که در سال ۱۴۰۰ انجام گرفته است. جامعه آماری این پژوهش مدیران مالی و روسای حسابداری شرکت‌های مورد پذیرش در بورس اوراق بهادار تهران است. نحوه انتخاب نمونه بر اساس نمونه‌گیری تصادفی انجام شد که در نهایت تعداد ۲۷۱ پرسشنامه پاسخ داده‌شد و اطلاعات بدست آمده در تحلیل‌های آماری مورد سنجش قرار گرفت. فرضیه‌های پژوهش با رویکرد مدل‌سازی معادلات ساختاری و با استفاده از نرم‌افزار Smart PLS مورد آزمون قرار گرفته است. نتایج پژوهش نشان می‌دهد که تمایل به پذیرش ریسک جسورانه و محافظه کارانه، تأثیر مثبت و معنی‌داری بر رفتار گزارشگری مالی جسورانه دارند و دیگر نتایج پژوهش نشان داد که صداقت و فروتنی به عنوان متغیر تعدیل گر رابطه بین تمایل به پذیرش ریسک جسورانه و محافظه کارانه را بر رفتار گزارشگری مالی جسورانه تعدیل نمی‌کند.

واژه‌های کلیدی: تمایل به پذیرش ریسک جسورانه و محافظه کارانه، رفتار گزارشگری مالی، صداقت و فروتنی.

۱- مقدمه

گزارش‌های مالی باید بتواند اطلاعاتی مربوط، منصفانه و غیرمتقلبانه را برای ذینفعان شرکت افشا و ارائه نماید (نوگروهو و همکاران^۱، ۲۰۲۰). گزارشگری مالی ابزاری موثر برای برقراری ارتباط با محیط پیرامون شرکت است و اطلاعات مندرج در آن تعیین می‌کند که مدیران تا چه میزان در مدیریت واحد تجاری به صورت موثر عمل نموده‌اند (گد^۲، ۲۰۱۶). سرمایه‌گذاران و ذینفعان برای تصمیم‌گیری نیاز به قضاوت منطقی دارند که مبتنی بر کیفیت گزارشگری مالی و اطلاعات حسابداری است (ایمپهوف و همکاران^۳، ۲۰۱۷). کیفیت گزارشگری مالی به عنوان ابزاری برای انتقال اطلاعات مالی با ویژگی‌های کیفی تعریف می‌شود که باعث پیشگیری از گمراهی یا ابهام استفاده‌کنندگان از این گزارش‌ها می‌شود (اسد و الشوریده^۴، ۲۰۲۰). مدیران مالی مستقیماً مسئول تهیه صورت‌های مالی و کیفیت گزارشگری مالی هستند (هویتاش و مکرچیان^۵، ۲۰۲۱). احتمال دارد مدیران برای حفظ رقابت در بازار یکی از استراتژی‌های گزارشگری مالی جسورانه و یا محافظه‌کارانه را بکار گیرند (هیگینز و همکاران^۶، ۲۰۱۵). در استراتژی گزارشگری مالی جسورانه، بنگاه‌های اقتصادی گزارش اخبار نامطلوب را به تاخیر می‌اندازند، اما در گزارش اخبار مطلوب سرعت عمل بیشتری نشان می‌دهند در حالی که در شیوه گزارشگری محافظه‌کارانه، شرکت‌ها انتشار اخبار نامطلوب را در اولویت قرار می‌دهند. گزارشگری متهورانه سرمایه‌گذاران را با بحران‌هایی همچون ریسک سقوط قیمت سهام مواجه می‌نماید (میرزائی و همکاران، ۱۳۹۹). تهیه بخش‌هایی از گزارش‌های مالی معمولاً مستلزم استفاده از برآوردها و قضاوت‌های ذهنی است. این قبیل برآوردها و قضاوت‌های ذهنی می‌تواند همراه با اتخاذ شیوه‌های جسورانه باشد. در این صورت شرکت می‌تواند اطلاعات گمراه‌کننده‌ای را خلق نموده و به بازار مخابره نماید. این فرآیند باعث کاهش ویژگی‌های کیفی گزارشگری مالی و همچنین کاهش قابلیت اعتماد به بازارهای مالی می‌گردد (لوک و همکاران^۷، ۲۰۲۱).

سازمان‌های با تمایل به پذیرش ریسک بالا، احتمالاً خواستار دستیابی به اهداف جسورانه در گزارشگری مالی و همچنین پذیرش سطوح بالاتری از ریسک برای رسیدن به اهداف خود

هستند. تمایل به پذیرش ریسک، فشارهای بیشتری را بر کارکنان برای تحقق اهداف گزارشگری مالی جسورانه وارد می‌کند (فری و همکاران^۸، ۲۰۰۷). تمایل به پذیرش ریسک شرکت یک فشار محیطی در سطح بالقوه سازمان است که جوّ سازمانی را تشکیل می‌دهد. تمایل به پذیرش ریسک سطح معینی از ریسک است که هیأت مدیره، در جهت تحقق اهداف سازمانی، در سطحی گسترده، قصد پذیرش آن را دارد و بازتابی از فلسفه مدیریت ریسک هر سازمان است و به‌نوبه‌ی خود بر فرهنگ و سبک عملیاتی سازمان تأثیر می‌گذارد (رتینبرگ و مارتینز^۹، ۲۰۱۲). تمایل به پذیرش ریسک بخشی مستقل از مدیریت ریسک سازمانی نبوده؛ بلکه یکی از اجزای آن است (مارتینز و رتینبرگ^{۱۰}، ۲۰۲۰). ورشکستگی شرکت لیمن برادرز^{۱۱} در پی بحران مالی سال ۲۰۰۷، نمونه‌ای بارز است که نشان می‌دهد چگونه تمایل به پذیرش ریسک بیش از حد می‌تواند به ارزش یک شرکت و منافع طیف وسیعی از سهامداران، آسیب برساند (بلگیتار و کلارک^{۱۲}، ۲۰۱۵). ادبیات پژوهش نشان داد که ریسک‌پذیری و ریسک‌گریزی شرکت‌ها تحت تأثیر فعالیت‌ها و ویژگی‌های شخصیتی مدیران است (صالحی و همکاران^{۱۳}، ۲۰۲۰).

ویژگی‌های شخصیتی مدیران، رفتار و نوع تصمیمات آن‌ها و شفافیت گزارشگری مالی را در سازمان تحت تأثیر قرار می‌دهد (طاهری عابد و همکاران، ۱۳۹۷). شخصیت شامل الگوهای فردی ثابت از نظر تفکر، احساسات و رفتار در طول زمان و در موقعیت‌های مختلف است (مونتگ و الهایی^{۱۴}، ۲۰۱۹). برای طبقه‌بندی نوع شخصیت افراد، اشتون و لی^{۱۵} (۲۰۰۴) شش بعد شخصیتی را تحت مدل هگزاکو^{۱۶} مطرح نمودند که این ابعاد عبارت‌اند از: صداقت-فروتنی، تهییج‌پذیری، برونگرایی، موافقت در مقابل خشم، با وجدان بودن و صراحت گفتار ناشی از تجربه است (زیتلر و همکاران^{۱۷}، ۲۰۲۰). صداقت و فروتنی یک ویژگی رفتاری و یک جنبه منحصر به فرد از شخصیت است و نگرش‌ها و رفتارهای کارکنان را تحت تأثیر قرار می‌دهد. افراد با صداقت و فروتنی پایین، تمایل به تقلب، دستکاری و تخطی از قوانین را دارند و به دنبال موقعیت‌هایی برای رفتارهای فرصت‌طلبانه هستند (ویلت شایر و همکاران^{۱۸}، ۲۰۱۴). افرادی که دارای

¹⁰ Martens & Rittenberg

¹¹ Lehman Brothers

¹² Belghitar & Clark

¹³ Salehi et al.

¹⁴ Montag & Elhai

¹⁵ Ashton & Lee

¹⁶ HEXACO

¹⁷ Zettler et al.

¹⁸ Wiltshire et al.

¹ Nugroho et al.

² Gad

³ Imhof et al.

⁴ Assad & Alshurideh

⁵ Hoitash & Mkrtychyan

⁶ Higgins et al.

⁷ Lauck et al.

⁸ Free et al.

⁹ Rittenberg & Martens

سلسله مراتب در علم مدیریت نشان می‌دهد که ویژگی‌های شخصیتی مدیران می‌تواند بر تصمیم‌گیری و غلبه آنان بر مشکلات سازمانی تأثیرگذار باشد و عملکرد شرکت را بهبود می‌بخشد (هامبریک و مسون، ۱۹۸۴). صداقت و فروتنی یک ویژگی شخصیتی است که نگرش‌ها و رفتارهای افراد را تحت تأثیر قرار می‌دهد. گرایش‌های رفتاری مرتبط با صداقت و فروتنی نشان می‌دهد که حسابداران و مدیران مالی با سطح صداقت و فروتنی بالا، کمتر احتمال دارد که به نفع خود رفتار نموده و در هنگام ارائه گزارش‌های مالی استراتژی جسورانه را ارائه نمایند (برینک و همکاران، ۲۰۱۸). از دیدگاه تئوری ذینفعان، مدیران نقش - مهمی را در ایجاد توازن منافع بین ذینفعان در بنگاه اقتصادی ایفاء می‌کنند. بر اساس این تئوری نقش مدیران در شرکت، کمک به حل مشکلات شرکت در زمینه‌های تجاری، اخلاق، سرمایه‌داری، افزایش کیفیت گزارشگری مالی و همچنین افزایش ارزش برای بنگاه اقتصادی است (پارمار و همکاران^۷، ۲۰۱۰). گسترش تجارت جهانی و سرعت در تغییرات فناوری اطلاعات، باعث افزایش رقابت مدیریت در سازمان‌ها شده‌است. در چنین شرایطی، شرکت‌ها نیازمند تصمیمات صحیح مدیران هستند. مدیریت ریسک مؤثر بخش مهمی از این فرآیند تصمیم‌گیری را تشکیل می‌دهد (قادری و همکاران، ۱۳۹۷). بحران‌های مالی جهانی، نیاز بنگاه‌های اقتصادی را بر مدیریت ریسک چندین برابر کرده و بر اهمیت مؤثر مدیریت ریسک تأکید داشته‌است (کوهن و همکاران^۸، ۲۰۱۷). تمایل به پذیرش ریسک یکی از مهم‌ترین استراتژی‌های مدیریت ریسک سازمانی است و مرز بین ریسک‌های قابل پذیرش و غیرقابل پذیرش است. تمایل به پذیرش ریسک باید در سطح مدیران عامل و هیأت مدیره پذیرفته شود، به طوری که بتوانند آن را در سازمان بکارگیرند و قادر به پذیرش آن باشند (سوکادانا و همکاران^۹، ۲۰۱۷). تمایل به پذیرش ریسک، سازمان را ترغیب می‌کند تا در مورد پذیرش یا عدم پذیرش ریسک‌های احتمالی تصمیم‌گیری نموده و ابزاری مفید برای ارزیابی تصمیم‌گیری‌ها و انتخاب‌های استراتژیک سازمان است (طاهو و همکاران^{۱۰}، ۲۰۱۹). استراتژی‌های تمایل به پذیرش ریسک می‌توانند محدوده‌ای از سطح حسابداری محافظه‌کارانه تا جسورانه را در برگیرد. در سطح محافظه‌کارانه، اولویت شرکت برای دستیابی به اهداف عملیاتی، اجتناب از ریسک و مقابله با آن است. در حالی که در سطح جسورانه،

صداقت و فروتنی بالا هستند؛ صادق، عادل و متواضع‌اند و از حرص و طمع اجتناب می‌کنند (لی و اشتون^۱، ۲۰۱۸). صداقت-فروتنی نقش عمده‌ای در پیش‌بینی تقلب دارد (کلاین لوگل و همکاران^۲، ۲۰۱۸). گرایش‌های رفتاری مرتبط با صداقت و فروتنی نشان می‌دهد که حسابداران و مدیران مالی با سطح صداقت و فروتنی بالا، کمتر احتمال دارد که به نفع خود رفتار نموده و در هنگام ارائه گزارش‌های مالی استراتژی جسورانه یا غیرمنصفانه را ارائه نمایند (برینک و همکاران^۳، ۲۰۱۸).

دلیل اصلی تمرکز این پژوهش بر صداقت و فروتنی این است که، این ویژگی یک جنبه مهم از شخصیت افراد است که بر محتوای گزارشگری مالی تأثیرگذار است. برخی از پژوهشگران مانند لی و همکاران^۴ (۲۰۱۹)، برینک و همکاران (۲۰۱۸) و کلاین لوگل و همکاران (۲۰۱۸) به بررسی و تأثیر صداقت و فروتنی بر متغیرهایی همچون عملکرد شغلی، نوع رفتار در گزارشگری مالی و رفتار متقابلانه پرداختند. تمایل به پذیرش ریسک بخش مهمی از استراتژی و جزء لاینفک تصمیم‌گیری در سازمان است و عدم صداقت در ارائه گزارش‌های مالی، می‌تواند منجر به تصمیم‌گیری نادرست استفاده‌کنندگان از اطلاعات گردیده و به تصمیم‌گیرندگان زیان وارد نماید. با توجه به ضرورت مطالب و اینکه تاکنون در محیط اقتصادی ایران، پژوهشی در این خصوص صورت نپذیرفته است. این پرسش مطرح می‌گردد که آیا تمایل به پذیرش ریسک محافظه‌کارانه^۵ و ریسک جسورانه^۶ بر رفتار گزارشگری مالی جسورانه^۷ تأثیر مثبت و معنی‌داری دارد؟ علاوه بر این نقش متغیر تعدیل‌گر صداقت و فروتنی^۸ نیز بر تأثیر تمایل به پذیرش ریسک محافظه‌کارانه و ریسک جسورانه بر رفتار گزارشگری مالی جسورانه مورد سنجش قرار گرفته‌است. یافته‌های این پژوهش ضمن توسعه ادبیات حسابداری در این زمینه، می‌تواند به افزایش کیفیت گزارشگری مالی و مخابره اطلاعات منصفانه به ذینفعان بخصوص سهامداران کمک نماید. در ادامه مقاله، مبانی نظری و پیشینه پژوهش ارائه می‌گردد. سپس فرضیه‌ها، روش انجام پژوهش، یافته‌های پژوهش و بحث و نتیجه‌گیری بیان گردیده‌است.

مبانی نظری و پیشینه پژوهش

این بخش به بیان تئوری‌ها و پژوهش‌های خارجی و داخلی که پشتوانه این پژوهش و فرضیه‌ها هستند پرداخته است. تئوری

⁷ Aggressive Financial Reporting Behavioral

⁸ Honesty-Humility

⁹ Parmar et al.

¹⁰ Cohen et al.

¹¹ Sukadana et al.

¹² Tahu et al.

¹ Lee & Ashton

² Kleinogel et al.

³ Brink et al.

⁴ Lee et al.

⁵ Conservatism of Risk

⁶ Aggressive Risk

فرهنگ سازمانی جسورانه است که انگیزه لازم را برای رفتارهای غیراخلاقی و غیرمنصفانه ایجاد می‌کند (الکیند و مک لین^۹، ۲۰۰۲). وجود گزارشگری مالی به شیوه جسورانه، می‌تواند پیش‌بینی‌کننده تقلب در شرکت‌ها باشد. این ادعا مبتنی بر این استدلال است که شرکت‌های متقلب در دوره قبل از ارتکاب تقلب، سیستم حاکمیت شرکتی ضعیف‌تری داشته‌اند (الام و پتروسیکا^{۱۰}، ۲۰۱۲). نتایج تحقیقات کامارودین و همکاران^{۱۱} (۲۰۱۲) نشان داد که شرکت‌هایی که دستکاری در صورت‌های مالی آن‌ها اثبات شده است به احتمال زیاد طی سال‌های قبل از تقلب، اقدامات گزارشگری مالی جسورانه را انجام داده‌اند.

در بنگاه‌های اقتصادی که گزارشگری مالی جسورانه تبدیل به یک پدیده اخلاقی گردیده، ممکن است افرادی را که پایبند به قوانین و سیاست‌های حسابداری هستند را به سوی نقض حقوق صاحبان سهام و سایر ذینفعان رهنمون سازد (ناگلی و همکاران^{۱۲}، ۲۰۱۲). استانداردگذاران حسابداری، سرمایه‌گذاران و صاحب‌نظران در مورد عدم وجود صداقت در گزارش‌های مالی بنگاه‌ها ابراز نگرانی می‌کنند. در گزارش‌های مالی موارد بسیاری وجود دارد که مدیران به‌طور غیراخلاقی عمل نموده و مرتکب تقلب شده‌اند (مک لین و الکیند^{۱۰}، ۲۰۰۳). مطابق با بیانیه شماره هشت هیأت تدوین استانداردهای حسابداری مالی^{۱۱}، صداقت در ارائه گزارشگری مالی شامل کامل بودن، عاری از خطا و بی‌طرفی می‌گردد بنابراین صداقت در ارائه گزارشگری مالی برای ذینفعان ضروری است تا بتوانند به اطلاعاتی که دریافت می‌کنند، اعتماد کرده و درباره عملکرد اصلی شرکت قضاوت مناسبی داشته باشند (امیرام و همکاران^{۱۲}، ۲۰۱۸). روانشناسی و رفتارهای سازمانی نشان می‌دهد که ویژگی‌های شخصی افراد و مدیران می‌تواند نقش با اهمیتی در تصمیم‌گیری‌های آنان داشته باشد و همچنین ویژگی‌های شخصی و رفتاری، ممکن است بر تمایل مدیران به تقلب تأثیرگذار باشد (برادی و همکاران^{۱۳}، ۲۰۱۲). صداقت مهم‌ترین ویژگی شخصیتی افراد است که بر پایه اعتماد بنا شده است. مدیران مالی و مدیران عامل با سطوح صداقت مشابه احتمالاً با یکدیگر روابط سازمانی قوی‌تری دارند (آنتونیس و همکاران^{۱۴}، ۲۰۱۹). وجود یا عدم وجود صداقت و فروتنی، یکی از مولفه‌های مهم افراد در بروز رفتارهای اخلاقی و غیراخلاقی است (هیل بیگ و زیتلر^{۱۵}،

اولویت شرکت برای دستیابی به اهداف عملیاتی تمایل به ریسک و پذیرش آن است. تمایل به پذیرش محافظه‌کارانه به‌عنوان ریسک‌گریزی و تمایل به پذیرش جسورانه به‌عنوان ریسک‌پذیری طبقه‌بندی می‌گردند. سازمان‌هایی که تمایل به پذیرش ریسک بالاتری دارند ممکن است انگیزه کافی داشته باشند تا بیشتر منابع مالی خود را به مشاغل پر ریسک و بازارهای نوظهور اختصاص دهند و در مقابل سازمان‌هایی با تمایل به پذیرش ریسک کمتر ممکن است در یک تجارت پایدار سرمایه‌گذاری نمایند (رتینبرگ و مارتینز، ۲۰۱۲). تمایل به پذیرش ریسک می‌تواند به سازمان‌ها کمک کند تا عواقب احتمالی ریسک‌پذیری بیش از حد را در نظر بگیرند و آن را به‌عنوان یک استراتژی در تصمیمات خود لحاظ نمایند (فاکس^۱، ۲۰۱۲). تمایل به پذیرش ریسک، نشان از وجود فرصت‌های سودآور در بازار داشته و یک عامل و محرک اساسی برای رشد و عملکرد بنگاه محسوب می‌گردد و همچنین مدیریت ریسک، سودآوری بنگاه را افزایش می‌دهد (یونگ و چن^۲، ۲۰۱۷).

صورت‌های مالی؛ عملکرد، وضعیت مالی و ریسک‌هایی را که یک بنگاه اقتصادی با آن مواجه است را به استفاده‌کنندگان نشان می‌دهد. پیوند بین مدیریت ریسک و گزارشگری مالی بسیار حائز اهمیت گردیده است (کوهن و همکاران، ۲۰۱۷). انگیزه‌هایی که منجر به ریسک‌پذیری اقتصادی بیشتر می‌شود می‌تواند مدیران را به سمت انجام رفتارهای فرصت‌طلبانه ترغیب کند که یکی از این موارد، گزارشگری مالی جسورانه می‌باشد (فرانک و همکاران^۳، ۲۰۱۸). گزارشگری مالی غیرمنصفانه که ناشی از نوعی سیاست‌های جسورانه شرکت است در نهایت می‌تواند منجر به ارائه صورت‌های مالی متقلبانه گردد (انجمن بازرسان رسمی تقلب^۴، ۲۰۱۰). اقدامات گزارشگری مالی جسورانه نه تنها در شرکت‌های سهامی، کشورهای پیشرفته، بلکه در کشورهای درحال توسعه، شرکت‌های خصوصی و شرکت‌های مشهور نیز می‌تواند رخ دهد. روش‌های جسورانه گزارشگری مالی باید به‌عنوان یک ریسک نهفته در هر سازمان مورد توجه قرار گیرد زیرا می‌تواند به ذینفعان آسیب برساند (جانانو و فریمن سیاح^۵، ۲۰۱۹). از نظر مفهومی، گزارشگری مالی جسورانه ممکن است در محدوده اصول پذیرفته شده حسابداری باشد یا نباشد (فرانک و همکاران، ۲۰۰۹). وجود تقلب در گزارشگری مالی، حاکی از

⁹ Nagle et al.

¹⁰ McLean & Elkind

¹¹ FASB

¹² Amiram et al.

¹³ Brody et al.

¹⁴ Antunes et al.

¹⁵ Hilbig & Zettler

¹ Fox

² Yung & Chen

³ Frank et al.

⁴ Association of Certified Fraud Examiners (ACFE)

⁵ Jananto & Firmansyah

⁶ Elkind and McLean

⁷ Alam & Petruska

⁸ Kamarudin et al.

پیشینه پژوهش

پیشینه پژوهش های خارجی

دسائی و همکاران^۵ (۲۰۲۰) در پژوهش "تأثیر نظریه های تلویحی انعطاف پذیری شخصیت بر گزارشگری مالی فرصت طلبانه" نشان دادند که: ویژگی های شخصیتی و فشارهای محیطی منجر به بروز گزارشگری مالی فرصت طلبانه و کاهش صداقت در گزارشگری مالی می شود. اگر افراد برای انجام امور تحت فشار قرار نگیرند، از طریق کاهش احتمال سهل انگاری و فاصله داشتن از برخی ویژگی های روانی مانند کمال گرایی، احتمال گزارشگری فرصت طلبانه در سازمان کاهش می یابد.

موچمن و همکاران^۶ (۲۰۲۰) در پژوهشی با عنوان "ویژگی های سه گانه تاریک شخصیت مدیریت و گزارشگری مالی متقلبانه" به این نتایج دست یافتند: مدیرانی که دارای ویژگی های سه گانه تاریک شخصیتی مانند خودشیفتگی، ماکیاولیسم و اختلالات فکری و روانی هستند، با تمایل بیشتر افراد به ارائه گزارشگری مالی متقلبانه در بخش حسابداری رابطه مثبت و معنی دار دارند. مکانیزم های سنتی مدیریت ریسک، تا حدی در کاهش این رابطه تأثیرگذار است.

صالحی و همکاران (۲۰۲۰) با انجام پژوهشی تحت عنوان "رابطه بین خودشیفتگی و بیش اعتمادی مدیران بر ریسک پذیری شرکت ها" این گونه نتیجه گیری نمودند که: خودشیفتگی مدیرعامل و اعضای هیأت مدیره با ریسک پذیری شرکت رابطه مثبت و معنی داری دارد. همچنین بیش اعتمادی مدیران نیز با ریسک پذیری شرکت رابطه مثبت و معنی داری دارد.

لین^۷ (۲۰۱۸) در پژوهشی با عنوان "عوامل روان شناختی پس از رفتارهای ریسک پذیری: روابط همبستگی بین ویژگی های شخصیتی و تمایل به پذیرش ریسک مالی" به این نتایج دست یافتند که ویژگی های شخصیتی ابعاد شش گانه شخصیت مانند تکبر، پرخاشگری، کنجکاو، تحمل ریسک، اضطراب و نفوذ با تمایل به پذیرش ریسک مالی رابطه معنی داری دارند.

کلاین لوگل و همکاران (۲۰۱۸) در پژوهشی با عنوان "خوش اقبال، شایسته یا فقط تقلب؟ تأثیرات متقابل صداقت-فروتنی و نشانه های اخلاقی بر رفتار متقلبانه" بررسی کردند که صداقت و فروتنی تا چه حد رفتار متقلبانه را پیش بینی می کند. یافته های پژوهش نشان داد که افرادی که دارای صداقت و فروتنی بالا هستند، هنگام قرار گرفتن در موقعیت غیراخلاقی،

(۲۰۱۵). افراد با سطح صداقت و فروتنی پایین، از انگیزه لازم برای به دست آوردن ثروت و موقعیت با استفاده از هزینه یا منابع دیگران برخوردار هستند (اشتون و لی، ۲۰۱۰). در مقابل، افراد با سطح صداقت و فروتنی بالا، تمایل به تصمیم گیری های اقتصادی منصفانه تر دارند (هیل بیگ و همکاران^۱، ۲۰۱۳). افرادی که نسبت به دیگران از سطح صداقت و فروتنی بالاتری بهره مند هستند بیشتر ترجیح می دهند تا در هنگام تصمیم گیری از نقطه نظرات مشارکتی، راه حل های منصفانه و رفتارهای اجتماعی استفاده نمایند (لین و همکاران^۲، ۲۰۲۰). صداقت و فروتنی شامل مولفه های متنوعی مانند انصاف، تواضع، صداقت و اجتناب از حرص می شود و صداقت و فروتنی همبستگی مثبتی با رعایت اخلاق حرفه ای در تصمیمات اقتصادی دارد (زیتلر و همکاران^۳، ۲۰۱۳). مطالعات متعددی به ارتباط بین صداقت و فروتنی، رفتارهای غیر اجتماعی، قصور و تقلب در انجام کار، رفتارهای مغایر با فعالیت های عملیاتی، تصمیم گیری اخلاقی با گزارشگری مالی را نشان داده است (کلاین لوگل و همکاران، ۲۰۱۸).

افراد همواره نمی توانند مطابق با تصمیم و نیت اخلاقی خود رفتار نمایند. تصمیم افراد ممکن است با ویژگی اخلاقی آن ها مطابقت نداشته باشد. افراد دارای شخصیت اخلاقی قوی و محکم، بیشتر از افرادی که دارای شخصیت اخلاقی ضعیف هستند، تصمیمات اخلاقی خود را مطابق با اصول اخلاقی انجام می دهند، زیرا آن ها بیشتر قادر به تحمل هرگونه فشار هستند (کریگ^۴، ۲۰۱۱). وجود مدیران مالی با سطح صداقت و فروتنی پایین نشان از وجود محیط های سازمانی با تمایل به پذیرش ریسک جسورانه و اقدامات ریسک پذیر دارد. این قبیل شرکت ها گرایش به گزارشگری غیرمنصفانه و جسورانه دارند. در مقابل، استراتژی تمایل به پذیرش ریسک محافظه کارانه این پیام را به بازار مخابره می کند که ریسک پذیری با استراتژی سازمان ناسازگار است و در چنین محیطی، مدیران مالی با صداقت و فروتنی بالا، در مقایسه با مدیران مالی با صداقت و فروتنی پایین، تمایل کمتری به گزارشگری غیرمنصفانه یا جسورانه دارند (برینک و همکاران، ۲۰۱۴).

⁵ Desai et al.

⁶ Mutschmann et al.

⁷ Lin

¹ Hilbig et al.

² Lin et al.

³ Zettler et al.

⁴ Craig

افراه و آهی (۱۳۹۷) با انجام پژوهشی با عنوان "مدل قضاوت اخلاقی سودگرایانه در ارتباط با سه گانه های تریک شخصیتی: نقش میانجی صداقت و فروتنی و همدلی" به این نتیجه رسیدند که همدلی ارتباط سه گانه های تریک با قضاوت- اخلاقی سودگرایانه را میانجی کرد ولی صداقت و فروتنی در این رابطه تأثیر معنی داری ندارد.

محمودآبادی و زمانی (۱۳۹۵) در پژوهش خود به "بررسی رابطه بین ریسک پذیری شرکت و عملکرد مالی با تأکید بر سازوکارهای راهبری شرکتی" پرداختند و یافته های حاصل از پژوهش نشان داد که میزان ریسک پذیری شرکت ها رابطه مثبت و معنی داری با عملکرد مالی آن ها دارد. همچنین درصد اعضای مستقل هیأت مدیره، اثر منفی و معنی داری بر میزان ریسک پذیری شرکت دارد؛ ولی درصد مالکیت سهامداران نهادی و تعداد اعضای هیات مدیره با میزان ریسک پذیری رابطه معنی-داری ندارند. در رابطه با اثر ساختار هیأت مدیره و مالکیت نهادی بر رابطه بین ریسک پذیری و عملکرد مالی، یافته ها نشان داد که استقلال هیأت مدیره، اندازه هیأت مدیره و درصد مالکیت سهامداران نهادی بر رابطه بین ریسک پذیری و عملکرد مالی اثر مثبتی دارند و این رابطه را تقویت می کنند.

بررسی پژوهش های گذشته نشان می دهد که عوامل فردی و ویژگی های شخصیتی بر تصمیم گیری ها موثر است. در این پژوهش متغیر صداقت و فروتنی به عنوان یکی از ابعاد شخصیت مدیران مالی و روسای حسابداری مورد مطالعه قرار گرفت که می تواند بر ارائه گزارش های مالی تأثیرگذار باشد. همچنین تمایل به پذیرش ریسک که بخش مهمی از استراتژی و جزء لاینفک تصمیم گیری در سازمان است در این پژوهش مورد مطالعه قرار گرفته است. تاکنون پژوهشی در مورد تأثیر تمایل به پذیرش ریسک بر رفتار گزارشگری مالی با در نظر گرفتن اثر تعدیل کننده صداقت و فروتنی انجام نگردیده و این مورد، از جنبه های نوآوری این پژوهش تلقی می گردد. با توجه به ثنوری ها و پژوهش های ارائه شده در بخش مبانی نظری و پیشینه پژوهش، می توان این-گونه فرض نمود که تمایل به پذیرش ریسک جسورانه و محافظه-کارانه و صداقت و فروتنی بر رفتار گزارشگری مالی تأثیرگذار هستند.

فرضیه های پژوهش

تمایل به پذیرش ریسک نشان دهنده میزان ریسکی است که یک سازمان مطابق با استراتژی سازمان، تمایل به پذیرش آن دارد و یکی از عناصر مهم مدیریت ریسک سازمان تلقی گردیده و نقش مهمی در سودآوری و دستیابی به اهداف مورد انتظار سازمان دارد. برخی از پژوهش های قبلی نشان می دهد که سازمان های با

تقلب نمی کنند، در حالی که افراد با صداقت و فروتنی پایین، هنگام قرار گرفتن در موقعیت غیر اخلاقی بیشتر تقلب می کنند. برینک و همکاران (۲۰۱۸) با عنوان "تأثیر تمایل به پذیرش ریسک سازمانی، فشار اجتماعی و رفتار گزارشگری مالی جسورانه" این گونه اظهار نظر نمودند که: با وجود فشار اطاعت و انطباق در شرایط تمایل به پذیرش ریسک جسورانه، گزارشگری غیرمنصفانه به طور معنی داری افزایش می یابد. در شرایط تمایل به پذیرش ریسک محافظه کارانه، تصمیمات گزارشگری غیرمنصفانه فقط با اعمال فشار اطاعت، افزایش می یابد. دیگر یافته های پژوهش نشان می دهد که صداقت و فروتنی در محیط تمایل به پذیرش ریسک محافظه کارانه، به طور معنی داری احتمال گزارشگری غیرمنصفانه و نامطلوب را کاهش می دهد و حسابداران با سطح صداقت و فروتنی بالا، علی رغم وجود فشارهای اجتماعی اطاعت و انطباق، کمتر احتمال دارد در گزارشگری مالی متقابلانه مشارکت نمایند.

فرانک و همکاران (۲۰۱۸) در پژوهشی با عنوان "آیا شیوه های ریسک پذیری نشان دهنده شیوه های گزارشگری جسورانه است؟" نتیجه گرفتند که شرکت ها در هنگام جستجو برای انجام معاملاتی با بازده بالاتر، به ریسک پذیری و فرصت-طلبی مدیریتی ترغیب می شوند و رابطه بین شیوه ریسک پذیری از طریق رشد دارایی و گزارشگری مالی جسورانه مثبت و معنی-دار نیست.

کوهن و همکاران (۲۰۱۷) به بررسی "مدیریت ریسک سازمانی و فرآیند گزارشگری مالی: تجربه های اعضای کمیته حسابرسی، مدیران مالی، و حسابرسان مستقل" پرداختند و این گونه عنوان نمودند که: با توجه به عدم موفقیت تعدادی از شرکت ها، بر تقویت شیوه های مدیریت ریسک سازمانی برای شناسایی و کنترل ریسک های تجاری و اطمینان از تطابق آن ها با استراتژی های شرکت و تمایل به پذیرش ریسک، تأکید روزافزونی صورت گرفته است. نتایج این پژوهش نشان داد بین مدیریت ریسک سازمانی و فرآیند گزارشگری مالی ارتباط معنی-داری مشاهده کردند.

پیشینه پژوهش های داخلی

خاکی و همکاران (۱۴۰۰) در پژوهشی با عنوان "آنومی فشارهای اجتماعی بر گزارشگری مالی متهورانه: تحلیل نظریه برداشت نقدگرایانه مدیر" نتیجه گرفتند که آنومی فشارهای اجتماعی، نوعی هنجار، بر مبنای انتظارات و باورهای اجتماعی هستند که خواستار کنش اجتماعی مسئولانه از طرف شرکت به منظور برآورده ساختن انتظارات بازار سرمایه می باشد. همچنین نتایج پژوهش نشان داد که آنومی فشار اجتماعی بر گزارشگری مالی متهورانه تأثیر مثبت و معنی داری دارد.

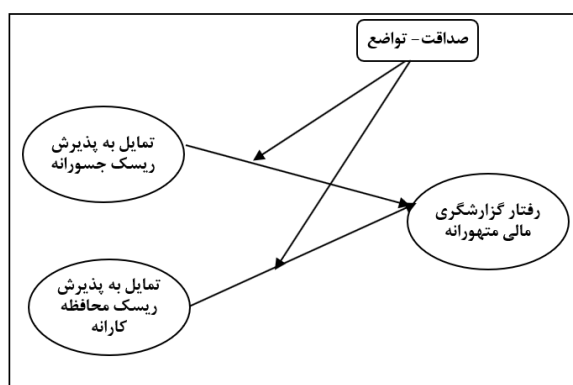
فرضیه دوم: تمایل به پذیرش ریسک محافظه کارانه بر رفتار گزارشگری مالی جسورانه تأثیر مثبت و معنی داری دارد.

فرضیه سوم: صداقت و فروتنی رابطه بین تمایل به پذیرش ریسک جسورانه و رفتار گزارشگری مالی جسورانه را تعدیل می کند.

فرضیه چهارم: صداقت و فروتنی رابطه بین تمایل به پذیرش ریسک محافظه کارانه و رفتار گزارشگری مالی جسورانه را تعدیل می کند.

تمایل به پذیرش ریسک بالا، احتمالاً خواستار دستیابی به اهداف جسورانه در گزارشگری مالی و همچنین پذیرش سطوح بالاتری از ریسک برای رسیدن به اهداف هستند (فری و همکاران ۲۰۰۷؛ برینک و همکاران ۲۰۱۸). با توجه به تئوری‌ها و پژوهش‌های ارائه شده، فرضیه‌های پژوهش به شرح زیر تدوین و مورد سنجش قرار گرفته است:

فرضیه اول: تمایل به پذیرش ریسک جسورانه بر رفتار گزارشگری مالی جسورانه تأثیر مثبت و معنی داری دارد.

شکل ۲: مدل مفهومی پژوهش

شرکت‌های بورسی از سازمان بورس اوراق بهادار دریافت گردید و سپس پرسشنامه‌ها جهت فرآیند تکمیل، برای مدیران مالی و روسای حسابداری شرکت‌های پذیرفته شده بورس اوراق بهادار تهران که در برگیرنده حجم نمونه پژوهش بوده‌اند ارسال گردیده است. به دلیل پراکندگی جغرافیایی حجم نمونه آماری پژوهش، برای توزیع پرسشنامه با ارسال نسخه فیزیکی از طریق پست به آدرس شرکت‌ها، نسخه الکترونیکی پرسشنامه نیز در گوگل فرم طراحی و لینک مربوطه از طریق فضای مجازی و به خصوص پست الکترونیکی برای پاسخ‌دهندگان ارسال گردیده است. آدرس شرکت‌های بورسی هدف، جهت ارسال و تکمیل پرسشنامه از طریق سایت شرکت‌ها، استخراج گردیده است. جهت آزادی عمل پاسخگویان، پرسشنامه‌های ارسالی بدون قید نام پاسخ دهنده و نام شرکت ارسال شده بود تا پاسخ‌دهنده بتواند با آزادی کامل خود را در موقعیت فرضی سناریوها قرار داده و واقعیت‌های موجود را بیان نماید. برای آزمون فرضیه‌ها و مدل پژوهش ابتدا داده‌های بدست آمده از پرسشنامه‌های توزیع شده با استفاده از روش‌های آمار توصیفی تجزیه و تحلیل گردید و سپس در بخش آمار استنباطی برای آزمون فرضیه‌های پژوهش، داده‌ها با استفاده از رویکرد مدل‌سازی معادلات ساختاری

روش‌شناسی پژوهش

این پژوهش از نظر هدف، کاربردی و از نظر روش پژوهش، توصیفی - پیمایشی است و اطلاعات مورد نیاز این پژوهش در سال ۱۴۰۰ گردآوری گردیده است. برای جمع‌آوری اطلاعات مربوط به ادبیات این پژوهش و مباحث نظری مرتبط با موضوع از روش مطالعات کتابخانه‌ای و جهت جمع‌آوری داده‌ها جهت آزمون فرضیات از روش میدانی استفاده شده است. در این پژوهش به منظور آزمون فرضیه‌های پژوهش از سناریوهایی استاندارد در قالب پرسشنامه استفاده شده است که برگرفته از پژوهش‌های برینک و همکاران (۲۰۱۸) است. ابتدا روایی سناریوها و پرسشنامه‌ها توسط اساتید راهنما و مشاور و تنی چند از خبرگان حرفه حسابداری مورد بررسی قرار گرفت و بومی‌سازی گردید. نمره‌گذاری پرسشنامه‌ها براساس طیف لیکرت^۱ صورت گرفته است. جامعه آماری پژوهش، مدیران مالی و روسای حسابداری شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران است. تعداد شرکت‌های پذیرفته شده در بورس به صورت نمونه‌گیری تصادفی انتخاب گردید که در نهایت پس از توزیع پرسشنامه‌ها تعداد ۲۷۱ پرسشنامه صحیح و قابل استفاده جهت تحلیل‌های آماری دریافت گردید. برای این فرآیند، ابتدا لیست

^۱ Likert scale

و با استفاده از نرم‌افزار اسمارت پی ال اس^۱ مورد تجزیه و تحلیل و آزمون قرار گرفته است.

متغیرهای پژوهش

متغیر وابسته-رفتار گزارشگری مالی جسورانه: برای اندازه‌گیری این متغیر از پرسشنامه مقاله برینک و همکاران (۲۰۱۸) استفاده گردیده است و سوالی که از مشارکت کنندگان به عنوان مدیر مالی مطرح گردید این است که چقدر احتمال می‌دهید که کل مانده واکن مفقود شده از دفاتر حذف شود؟ که عدد ۱ بسیار بعید است و عدد ۵ خیلی محتمل است. برای تفسیر پاسخ‌ها از کدگذاری معکوس استفاده شد و پاسخ بالاتر نشان‌دهنده رفتار گزارشگری مالی جسورانه است.

متغیر مستقل- تمایل به پذیرش ریسک: تمایل به پذیرش ریسک از دو دیدگاه تمایل به پذیرش ریسک جسورانه و محافظه‌کارانه مورد بررسی قرار گرفت. برای اندازه‌گیری این متغیر از پرسشنامه مقاله برینک و همکاران (۲۰۱۸) استفاده گردید. شرکت کنندگان درک خود را از تمایل به پذیرش ریسک جسورانه و محافظه‌کارانه با توجه به سناریو و پرسشنامه مطرح شده در طیف لیکرت ۵ گزینه‌ای با اعداد ۱ تا ۵ نشان دادند.

متغیر تعدیل‌گر- صداقت و فروتنی: متغیر تعدیل‌گر این پژوهش صداقت و فروتنی بوده است که برگرفته از مدل هگزاکو (۲۰۰۴) است که یک چارچوب شش بعدی از ساختار شخصیت افراد است که اغلب در پژوهش‌های شخصیت‌شناسی و رفتار-سازمانی در گزارشگری مالی مورد استفاده قرار می‌گیرد. شش

بعد شخصیتی این مدل عبارت‌اند از: صداقت و فروتنی، تهییج‌پذیری، برونگرایی، توافق، باوجدان بودن و صراحت گفتار ناشی از تجربه (اشتون و همکاران، ۲۰۰۴). صداقت و فروتنی یکی از ابعاد مدل هگزاکو است و دارای چهار جنبه اساسی است: انصاف (تمایل به جلوگیری از ارتکاب اقدامات متقلبانه یا فساد)، صمیمیت و خلوص (تمایل به واقعی بودن در روابط بین فردی)، اجتناب از حرص و طمع (تمایل به عدم تملک داشتن افراط در ثروت، کالاهای لوکس و وضعیت اجتماعی بالا) و فروتنی (تمایل به فروتن بودن و بی‌ادعا بودن) است. از طیف لیکرت ۵ گزینه‌ای با اعداد ۱ تا ۵ استفاده شد، ۱ = با عنوان کاملاً مخالف شروع می‌گردد و به ۵ = کاملاً موافق خاتمه می‌یابد. سؤالات به دو صورت مستقیم و معکوس مطرح شده است.

یافته‌های پژوهش

اطلاعات جمعیت‌شناختی پژوهش در جدول (۱) ارائه شده است. نتایج نشان می‌دهد که ۸۲٪ پاسخ‌دهندگان مرد و ۱۸٪ زن هستند. از نظر سنی پاسخ‌دهندگان، ۴٪ زیر ۲۵ سال، ۱۳٪ بین ۲۵ تا ۳۵ سال، ۴۶٪ بین ۳۶ تا ۴۵ سال و ۳۷٪ بالای ۴۵ سال سن دارند. سطح تحصیلات ۸٪ کارشناسی، ۴۳٪ کارشناسی ارشد، ۲۵٪ دانشجوی دکتری و ۲۴٪ دکتری می‌باشد. ۹٪ زیر ۵ سال، ۱٪ بین ۵ تا ۱۰ سال، ۳۴٪ بین ۱۱ تا ۱۵ سال و ۵۶٪ بالای ۱۵ سال سابقه کار دارند.

جدول (۱): جمعیت‌شناختی پژوهش

متغیر	فراوانی	درصد	متغیر	فراوانی	درصد
جنسیت:			تحصیلات:		
زن	۴۹	۱۸	کارشناسی	۲۲	۸
مرد	۲۲۲	۸۲	کارشناسی ارشد	۱۱۶	۴۳
			دانشجوی دکتری	۶۹	۲۵
			دکتری	۶۴	۲۴
جمع	۲۷۱	۱۰۰	جمع	۲۷۱	۱۰۰
سن:			سابقه کار:		
زیر ۲۵ سال	۱۱	۴	زیر ۵ سال	۲۵	۹
۲۵ تا ۳۵ سال	۳۵	۱۳	۵ تا ۱۰ سال	۴	۱
۳۶ تا ۴۵ سال	۱۲۵	۴۶	۱۱ تا ۱۵ سال	۹۲	۳۴
بالای ۴۵ سال	۱۰۰	۳۷	بالای ۱۵ سال	۱۵۰	۵۶
جمع	۲۷۱	۱۰۰	جمع	۲۷۱	۱۰۰

^۱ PLS Smart

آمار توصیفی متغیرهای اصلی پژوهش

آمار توصیفی متغیرهای پژوهش در جدول (۲) ارائه شده است. نتایج نشان می‌دهد نتایج نشان می‌دهند که متغیرهای تمایل به پذیرش ریسک جسورانه، تمایل به پذیرش ریسک محافظه کارانه و رفتار گزارشگری مالی جسورانه میانگین کمتری نسبت به میانگین دامنه یعنی (۳) دارند و از بین متغیرهای پژوهش، رفتار گزارشگری مالی جسورانه دارای کمترین میانگین (۲/۶۲۳) و صدافت و فروتنی دارای بیشترین میانگین (۳/۷۵۰) می‌باشد. متغیر تمایل به پذیرش ریسک جسورانه دارای بیشترین انحراف معیار (۱/۱۷) و صدافت و فروتنی دارای کمترین انحراف معیار (۰/۷۱۱) است.

مدل‌های اندازه‌گیری

جهت بررسی مدل پژوهش از سه معیار پایایی^۱، روایی همگرا^۲ و روایی واگرا^۳ استفاده شده است. پایایی سازه‌ها از طریق آلفای

کرونباخ، پایایی ترکیبی^۴ هر یک از سازه‌ها و بارهای عاملی هر یک از گویه‌ها بررسی شده است (فرنل و لاکر، ۱۹۸۱). سطح قابل قبول برای آلفای کرونباخ و پایایی ترکیبی، ۰/۷ و بالاتر است. مقادیر به دست آمده برای این شاخص‌ها در جدول (۳) حاکی از پایایی قابل قبول ابزارهای اندازه‌گیری است.

بارهای عاملی پژوهش

بار عاملی مقدار عددی است که میزان شدت رابطه بین یک متغیر پنهان و متغیر آشکار مربوطه را طی فرآیند تحلیل مسیر مشخص می‌کند. جدول (۴) بارهای عاملی مربوط به گویه‌ها (سوالات) متغیرهای پژوهش را نشان می‌دهد.

بارهای عاملی مساوی و بزرگ‌تر از ۰/۴ برای هر گویه، دلالت بر ساختار خوب دارند. همان‌طور که مشاهده می‌شود بارهای عاملی همه گویه‌ها از ۰/۴ بالاتر است و این نشان می‌دهد که گویه‌ها مناسب هستند.

جدول (۲): آمار توصیفی متغیرهای اصلی پژوهش

متغیرها	میانگین	انحراف معیار	کمینه	بیشینه	دامنه
تمایل به پذیرش ریسک جسورانه	۲/۹۱۵	۱/۱۷	۱	۵	۱ تا ۵
تمایل به پذیرش ریسک محافظه کارانه	۲/۹۲۲	۱/۰۵	۱	۵	۱ تا ۵
صدافت و فروتنی	۳/۷۵۰	۰/۷۱۱	۱/۲۷	۵	۱ تا ۵
رفتار گزارشگری مالی جسورانه	۲/۶۲۳	۱/۰۷	۱	۵	۱ تا ۵

جدول (۳): آزمون پایایی و روایی ابزارهای اندازه‌گیری

آماره‌ها متغیرها	آلفای کرونباخ	پایایی ترکیبی	میانگین واریانس ^۵ استخراج شده
تمایل به پذیرش ریسک جسورانه	۰/۸۴	۰/۹۲	۰/۸۶
تمایل به پذیرش ریسک محافظه کارانه	۰/۸۲	۰/۹۱	۰/۸۴
صدافت و فروتنی	۰/۹۳	۰/۹۴	۰/۵۴
رفتار گزارشگری مالی جسورانه	۱	۱	۱

جدول (۴): بارهای عاملی گویه‌های ابزارهای اندازه‌گیری

صدافت و فروتنی (HH)					
گویه	بار عاملی	گویه	بار عاملی	گویه	بار عاملی
HH۱	۰/۷۱	HH۷	۰/۶۷	HH۱۳	۰/۷۹
HH۲	۰/۷۲	HH۸	۰/۷۵	HH۱۴	۰/۷۳
HH۳	۰/۶۶	HH۹	۰/۶۵	HH۱۵	۰/۶۲
HH۴	۰/۷۷	HH۱۰	۰/۷۳		

^۴ Composite reliability

^۵ Average Variance Extracted (AVE)

^۱ Reliability

^۲ Convergent Validity

^۳ Discriminant Validity

		۰/۸۳	HH۱۱	۰/۷۱	HH۵
		۰/۸۳	HH۱۲	۰/۸۰	HH۶
رفتارگزارشگری مالی جسورانه (AFRB)		ریسک محافظه کارانه (CR)		ریسک جسورانه (AR)	
بار عاملی	گویه	بار عاملی	گویه	بار عاملی	گویه
۱	AFRB۱	۰/۸۷	CR۱	۰/۹۸	AR۱
		۰/۹۵	CR۲	۰/۹۶	AR۲

روایی همگرایی پژوهش

برای بررسی روایی همگرا، از شاخص میانگین واریانس استخراج شده (AVE)، استفاده شده است. مقدار میانگین واریانس استخراج شده باید ۰/۵ و بالاتر باشد (چن، ۱۹۹۸)، به این معنی که سازه مورد نظر ۵۰٪ یا بیشتر، واریانس شاخص‌های خود را تبیین می‌کند. این مقادیر در جدول (۳) آورده شده‌اند که مبین واریانس تبیین شده کافی ابزارهای اندازه‌گیری هستند.

روایی واگرایی پژوهش

برای بررسی روایی واگرایی سازه‌ها، جذر میانگین واریانس استخراج شده هر متغیر باید از همبستگی آن متغیر با دیگر متغیرها بیشتر باشد (فرزل و لاکر، ۱۹۸۱). به این معنی که همبستگی هر متغیر پنهان و شاخص‌های (متغیرهای آشکار) آن باید بیشتر از همبستگی آن متغیر با دیگر متغیرها باشد. جذر میانگین واریانس استخراج شده در انتهای هر ردیف در جدول (۵) آورده شده است. مشاهده می‌شود مقادیر مربوط به هر متغیر از همبستگی هر متغیر با دیگر متغیرها بیشتر است و این نشان‌دهنده روایی واگرایی قابل قبول ابزارهای اندازه‌گیری است.

برازش مدل کلی

برای برازش مدل از شاخص‌های پایایی ترکیبی، میانگین واریانس استخراج شده، ضریب تعیین R^2 و آماره Q^2 استفاده شده است. ضریب تعیین (R^2) نشان می‌دهد چند درصد از تغییرات متغیر وابسته ناشی از متغیرهای مستقل است. آماره Q^2 قدرت پیش بینی مدل در سازه‌های درون‌زا را مشخص می‌کند و مدل‌هایی که دارای برازش ساختاری قابل قبول هستند، باید قابلیت پیش‌بینی متغیرهای درون‌زای مدل را داشته باشند (هنسلر و همکاران^۱، ۲۰۰۹).

مقادیر مربوط به R^2 و Q^2 در جدول (۶) آورده شده است. مقادیر ضریب تعیین (R^2)، نشان می‌دهد که ۱۸٪ از تغییرات رفتارگزارشگری مالی جسورانه توسط مدل پژوهش تبیین می‌شوند. آماره Q^2 نیز برای رفتارگزارشگری مالی ۱۸٪ هست، چون مقادیر Q^2 بیشتر از صفر می‌باشند، نشان از توانایی کل مدل برای پیش‌بینی ارتباط متغیرها هست. در نتیجه، بر اساس شاخص‌های ارائه شده، مدل پژوهش از برازش مناسبی برخوردار است.

جدول (۵) ماتریس همبستگی متغیرهای پژوهش و جذر AVE

متغیرها	۱	۲	۳	۴
۱- تمایل به پذیرش ریسک جسورانه	۰/۹۲			
۲- تمایل به پذیرش ریسک محافظه کارانه	۰/۰۵۱	۰/۹۱		
۳- صداقت و فروتنی	-۰/۱۱۱	۰/۱۰۳	۰/۷۳	
۴- رفتارگزارشگری مالی جسورانه	۰/۲۴۶**	۰/۱۹۵**	۰/۰۲۱	۱

* $p < 0.05$ ، ** $p < 0.01$

جدول (۶): مقادیر R^2 و Q^2

Q2	R2	آماره‌ها متغیرها
۰/۱۸	۰/۱۸	رفتارگزارشگری مالی جسورانه

^۱Henseler et al.

نتایج آزمون فرضیه‌های پژوهش

بررسی ارتباط متغیرها در نرم افزار اسمارت پی ال اس از طریق ضرایب بتا (β) انجام می‌گیرد و به منظور بررسی معنی‌دار بودن ضرایب بتا از آماره t استفاده می‌شود. اگر آماره t خارج از بازه $\pm 1/96$ باشد، ضریب بتا در سطح $0/05$ و اگر آماره t خارج از بازه $\pm 2/58$ باشد، ضریب بتا در سطح $0/01$ معنی‌دار است. نتایج آزمون فرضیات یک تا چهارم این پژوهش در جدول ۷ ارائه شده است.

فرضیه اول نشان می‌دهد تمایل به پذیرش ریسک جسورانه به میزان $0/25$ بر رفتار گزارشگری مالی جسورانه تأثیر مثبت دارد و با توجه به این که مقدار آماره t خارج از بازه $\pm 2/58$ قرار دارد ($t=4/61$)، این ضریب بتا در سطح $0/01$ معنی‌دار می‌باشد و در نتیجه این فرضیه با اطمینان 99% تأیید می‌شود. فرضیه دوم نشان می‌دهد تمایل به پذیرش ریسک محافظه‌کارانه به میزان $0/24$ بر رفتار گزارشگری مالی جسورانه تأثیر مثبت دارد و با

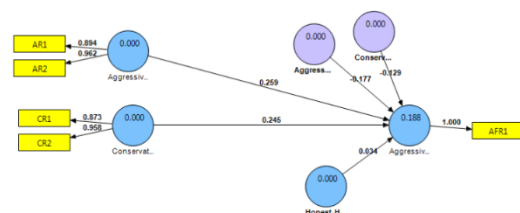
توجه به این که مقدار آماره t خارج از بازه $\pm 2/58$ قرار دارد ($t=3/83$)، این ضریب بتا در سطح $0/01$ معنی‌دار می‌باشد و در نتیجه این فرضیه با اطمینان 99% تأیید می‌شود. فرضیه سوم نشان می‌دهد که صداقت و فروتنی به میزان $0/17$ - رابطه بین تمایل به پذیرش ریسک جسورانه و رفتار گزارشگری مالی جسورانه را تعدیل می‌کند و با توجه به این که مقدار آماره t در بازه $\pm 2/58$ قرار دارد ($t=2/51$)، این ضریب بتا در سطح $0/01$ معنی‌دار نمی‌باشد و در نتیجه این فرضیه با اطمینان 99% رد می‌شود. این رابطه نشان می‌دهد صداقت و فروتنی به عنوان متغیر تعدیل‌گر رابطه بین تمایل به پذیرش ریسک جسورانه بر رفتار گزارشگری مالی جسورانه را تعدیل نمی‌کند. فرضیه چهارم نشان می‌دهد صداقت و فروتنی به میزان $0/12$ - رابطه بین تمایل به پذیرش ریسک محافظه‌کارانه و رفتار گزارشگری مالی جسورانه را تعدیل می‌کند، ولی با توجه به این که مقدار آماره t خارج از بازه $\pm 1/96$ قرار ندارد ($t=0/724$)، این ضریب بتا معنی‌دار نمی‌باشد و لذا این فرضیه رد می‌شود.

جدول ۷: نتایج آزمون فرضیه‌های اول تا چهارم پژوهش

فرضیه	روابط علی بین متغیرهای پژوهش	ضریب بتا (β)	مقدار آماره t	نتیجه فرضیه
اول	تمایل به پذیرش ریسک جسورانه بر رفتار گزارشگری مالی جسورانه	$0/25$	$4/61$	تأیید
دوم	تمایل به پذیرش ریسک محافظه‌کارانه بر رفتار گزارشگری مالی جسورانه	$0/24$	$3/83$	تأیید
سوم	تمایل به پذیرش ریسک جسورانه $\times$ صداقت و فروتنی بر رفتار گزارشگری مالی جسورانه	$-0/17$	$2/51$	رد
چهارم	تمایل به پذیرش ریسک محافظه‌کارانه $\times$ صداقت و فروتنی بر رفتار گزارشگری مالی جسورانه	$-0/12$	$0/724$	رد

مدل نهایی پژوهش

شکل (۲) مدل بررسی شده در این پژوهش و نتایج آزمون فرضیه‌ها را به‌طور خلاصه نشان می‌دهد.

شکل ۲: مدل نهایی معادلات ساختاری

۵- بحث و نتیجه‌گیری

دلیل افزایش حضور بنگاه‌های اقتصادی در بازارهای جهانی با وجود انواع ریسک‌ها، مانند ریسک‌های محیطی، اجتماعی و حاکمیتی، نشان از وجود فرصت‌های رشد و سودآوری در این بازارهای رقابتی و ناپایدار دارد. در این راستا قطعاً نقش مدیران مالی جهت مخابره اطلاعات اقتصادی با کیفیت، برای تصمیم‌گیری مدیران و سایر ذینفعان و همچنین کاهش عدم تقارن اطلاعاتی قابل ملاحظه خواهد بود. در نظام حاکمیت شرکتی، مدیران مالی از سوی مدیران ارشد بنگاه اقتصادی نقش‌های مهمی همچون گزارشگری مالی، مدیریت ریسک، پاسخگویی، سلامت مالی، بهبود کنترل‌های داخلی، برنامه ریزی، نظارت و کنترل را بر عهده دارند. در این راستا نه تنها تجربه و دانش مالی آنان، بلکه ویژگی‌های شخصیتی مثبت آنان همچون صداقت و

فروتنی بر عواملی همچون کیفیت گزارشگری مالی، تمایل به پذیرش ریسک سازمانی برای انجام وظایف سازمانی تاثیرگذار می‌باشد. این پژوهش با هدف بررسی تمایل به پذیرش ریسک متهورانه و ریسک محافظه کارانه بر رفتار گزارشگری مالی با در نظر گرفتن اثر تعدیل کننده صداقت و فروتنی با استفاده از روش معادلات ساختاری انجام گردیده است.

نتایج آزمون فرضیه اول پژوهش نشان داد که تمایل به پذیرش ریسک جسورانه بر رفتار گزارشگری مالی جسورانه تأثیر مثبت و معنی‌دار است. این نتیجه نشان می‌دهد هر چه تمایل به پذیرش ریسک جسورانه بیشتر شود، رفتار گزارشگری مالی جسورانه نیز افزایش خواهد یافت. نتایج این فرضیه با نتایج برینک و همکاران (۲۰۱۸) مطابقت دارد. همچنین شرکت‌هایی که از مدیران با توانایی بالاتری بهره‌مند هستند بیشتر به گزارشگری مالی فرصت طلبانه یا جسورانه اقدام می‌نمایند تا ارزش سهام شرکت در بازار را به حداکثر برسانند. بنابراین رفتارهای جسورانه و ریسک‌پذیر در مدیریت ریسک خواهد توانست بر گزارشگری مالی گذاشته و ویژگی‌های کیفی اطلاعات مالی را تحت تاثیر خود قرار دهد.

نتایج آزمون فرضیه دوم پژوهش نشان داد که تأثیر تمایل به پذیرش ریسک محافظه کارانه بر رفتار گزارشگری مالی جسورانه مثبت و معنی‌دار است. این رابطه نشان می‌دهد چنانچه تمایل به پذیرش ریسک محافظه کارانه افزایش یابد، رفتار گزارشگری مالی جسورانه نیز افزایش خواهد یافت. نتایج این فرضیه نیز با نتایج پژوهش برینک و همکاران (۲۰۱۸) مطابقت دارد. این احتمال وجود دارد که با پذیرش ریسک محافظه کارانه، سودآوری شرکت کاهش یابد. این فرآیند می‌تواند باعث کاهش ارزش سهام شرکت در بازار گردد. در این شرایط تنها راهکار برای جلوگیری از سقوط ارزش سهام و ارزش بازار شرکت و افزایش حجم معاملات سهام، تمایل به رفتار گزارشگری مالی جسورانه است. انتخاب این شیوه گزارشگری می‌تواند بر ریسک اطلاعاتی تأثیرات نامطلوبی بگذارد. کاهش کیفیت گزارشگری مالی می‌تواند ریسک اطلاعاتی را تحت تاثیر خود قرار دهد؛ بنابراین وجود یا عدم وجود اطلاعات مالی، بر ریسک ناشی از سرمایه‌گذاری تاثیرگذار است. نگاه‌های اقتصادی که از کیفیت گزارشگری مالی پایین‌تری برخوردار هستند از ریسک غیرسیستماتیک بالاتری نیز بهره‌مند هستند و این رابطه منفی هموار پایدار است.

مطابق با مفاهیم ریسک در کوزو، تمایل به پذیرش سطح معینی از ریسک، یکی از استراتژی‌های مدیریت ریسک سازمانی است که جهت ادامه فعالیت و سودآوری در نگاه‌های اقتصادی مورد استفاده قرار می‌گیرد. تمایل به پذیرش سطح معینی از

ریسک سازمانی نیز بر حسب شرایط اقتصادی می‌تواند دو استراتژی جسورانه و یا محافظه کارانه را در برگیرد. از سویی دیگر راهبردهای بنگاه اقتصادی در گزارشگری مالی نیز می‌تواند از سطح جسورانه تا محافظ کارانه را شامل شود. نتایج آزمون فرضیه اول و دوم نشان داد که چنانچه استراتژی شرکت در تمایل به پذیرش ریسک سازمانی جسورانه و یا محافظه کارانه باشد، استراتژی پذیرش سطح معینی از ریسک یا به عبارتی ریسک‌پذیری، بر راهبردهای رفتار گزارشگری مالی شرکت اثر- گذاشته و حتی چنانچه نوع رفتار و یا رویه گزارشگری مالی نیز محافظه کارانه باشد آن را به جسورانه تغییر شکل خواهد داد. بنابراین استراتژی‌های تمایل به پذیرش ریسک جسورانه یا محافظه کارانه هر دو باعث می‌گردند تا راهبرد گزارشگری مالی حتی از حالت محافظه کارانه به جسورانه تغییر مسیر داده و شرکت بیشتر به سمت گزارشگری مالی متهورانه متمایل گردد. زیرا شرکت در فعالیت‌های مالی و عملیاتی ریسک بیشتری را پذیرفته است. ممکن است یکی از دلایل این نتیجه این باشد که مدیران مالی هنگام فشار از طرف مدیرعامل، گزارش‌های مالی خود را مورد تجدیدنظر قرار داده و منجر به گزارشگری مالی جسورانه می‌گردند.

نتایج آزمون فرضیه سوم پژوهش حاکی از آن است که صداقت و فروتنی رابطه بین تمایل به پذیرش ریسک جسورانه و رفتار گزارشگری مالی جسورانه را تقویت و یا تضعیف نمی‌کند و در نتیجه فرضیه سوم پژوهش رد می‌شود. این رابطه نشان می‌دهد متغیر تعدیل‌گر صداقت و فروتنی بر رابطه بین تمایل به پذیرش ریسک جسورانه بر رفتار گزارشگری مالی جسورانه تأثیر- گذار نبوده است. احتمالاً عوامل دیگری مانند تمایل مدیران بر تدوام فعالیت شرکت، جذب سرمایه‌گذاران و تامین‌کنندگان منابع مالی و دیگر عوامل مشابه باعث می‌گردد تا افزایش صداقت و فروتنی، رابطه بین تمایل به پذیرش ریسک جسورانه و رفتار گزارشگری مالی جسورانه را تقویت و یا تضعیف ننماید.

همچنین نتایج آزمون فرضیه چهارم پژوهش نیز حاکی از آن است که صداقت و فروتنی رابطه بین تمایل به پذیرش ریسک محافظه کارانه و رفتار گزارشگری مالی جسورانه را تقویت و یا تضعیف نمی‌کند و در نتیجه فرضیه چهارم پژوهش رد می‌شود. به عبارتی متغیر تعدیل‌گر صداقت و فروتنی بر رابطه بین تمایل به پذیرش ریسک محافظه کارانه و رفتار گزارشگری مالی جسورانه تأثیرگذار نمی‌باشد. نتایج این پژوهش با نتایج پژوهش پفاتاچیرو همکاران (۲۰۱۸) نیز مطابقت دارد. این احتمال وجود دارد که عواملی مانند توجه به اهداف و منافع اقتصادی برای ادامه حیات بنگاه اقتصادی، از دستیابی آنان به منافع اخلاقی مهم‌تر بوده است. به همین متغیر صداقت و فروتنی نتوانسته بر

توسعه ادبیات حسابداری در این زمینه، می‌تواند به افزایش کیفیت گزارشگری مالی و مخابره اطلاعات منصفانه به ذینفعان بخصوص سهامداران کمک نماید. همچنین حسابرسان ممکن است از این یافته‌ها در مرحله ارزیابی ریسک که به طور معمول بر ویژگی‌های سازمانی متمرکز است، بهره‌مند شوند.

بررسی ارتباط سایر ابعاد شخصیتی (همچون انعطاف پذیری، برون گرایی و روان رنجوری، تیپ های شخصیتی و ...) بر رابطه بین تمایل به پذیرش ریسک بر رفتار گزارشگری مالی و همچنین در نظر گرفتن جنسیت مدیران مالی نیز می‌تواند به عنوان موضوع پژوهش‌های آتی به سایر پژوهشگران پیشنهاد می‌شود. وجود موانع و محدودیت در مراحل پژوهش جزء لاینفک تحقیق محسوب می‌شود و همین امر بستر مناسب برای تحقیق‌های آتی را فراهم می‌کند. این پژوهش نیز از این قاعده مستثنی نبوده و انجام آن با محدودیت‌هایی مواجه بود.

مهم‌ترین محدودیت‌های این پژوهش مربوط به ذات روش-های تحقیق کیفی هست. در تحقیقات کیفی برای اندازه‌گیری و گردآوری داده‌ها از ابزارهایی نظیر مصاحبه و پرسشنامه استفاده می‌شود که در این رابطه زمینه‌های ذهنی نظیر احساسات، عواطف، نگرش‌ها و برداشتها بر روی داده‌ها اثر می‌گذارد. همچنین به‌منظور جمع‌آوری داده‌ها از طریق پرسشنامه، احتمال عدم درک مفاهیم و محتوای سوالات پرسشنامه و بروز ابهام برای پاسخگو وجود دارد و نیاز است که مدیران مالی باحوصله و در نظر گرفتن زمان مناسب اقدام به تکمیل آن نمایند.

فهرست منابع

افراه، حمیده و آهی، قاسم. (۱۳۹۷). مدل قضاوت اخلاقی سودگرایانه در ارتباط با سه گانه های تاریک: نقش میانجی صداقت- فروتنی و همدلی، فصلنامه اخلاق در علوم و فناوری، ۱۵، سال پانزدهم، شماره ۳، ۱۵۱-۱۶۰. خاکی، محمود رضا؛ حمیدیان، محسن؛ خسروی پور، نگار و صراف، مریم. (۱۴۰۰). آنومی فشارهای اجتماعی بر گزارشگری مالی متهورانه: تحلیل نظریه برداشت نقدگرایانه مدیر. نشریه علمی حسابداری مدیریت، شماره ۴۸، ۴۴-۲۳.

محمودآبادی، حمید و زمانی، زینب. (۱۳۹۵). بررسی رابطه بین ریسک پذیری شرکت و عملکرد مالی با تاکید بر سازوکارهای راهبری شرکتی، مطالعات تجربی حسابداری مالی، سال سیزدهم، شماره ۴۹، ۱۴۱-۱۷۰. میرزائی، سعیده؛ عبدلی، محمدرضا؛ کوشکی جهرمی، علیرضا. (۱۳۹۹). بررسی تاثیر لحن بدبینانه گزارشگری مالی بر گزارشگری مالی متهورانه: حفاظت از حقوق سهامداران،

رابطه بین تمایل به پذیرش ریسک محافظه‌کارانه و رفتار گزارشگری مالی جسورانه تأثیرگذار باشد.

ارزش‌های اخلاقی و ویژگی‌های شخصیتی افراد مانند صداقت و فروتنی به عنوان مهم‌ترین عوامل بازدارنده از اشتباه، تحریف و رفتارهای انحرافی در محیط‌های کاری و گزارشگری مالی تلقی می‌گردند. با این وجود نتایج پژوهش نشان داد که داشتن صداقت و فروتنی به عنوان یک ویژگی شخصیتی مثبت، رابطه بین تمایل به پذیرش ریسک بر رفتار گزارشگری مالی جسورانه را تعدیل نمی‌کند. این احتمال وجود دارد که عوامل شخصیتی افراد در سازمان‌ها، تحت تاثیر محیط اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و یا فشارهای مافوق و یا همکاران قرار گیرد. در چنین شرایطی افراد در هنگام گزارشگری مالی تحت این فشارها و همچنین فشارهای ناشی از امنیت شغلی و منافع اقتصادی آتی شخصی خود قرار گرفته، در نتیجه رفتارهای غیراخلاقی یا غیرمنصفانه در گزارشگری مالی را برمی‌گزینند و حتی از سیاست محافظه‌کارانه به سوی سیاست جسورانه در گزارشگری مالی متمایل می‌گردند. یکی از عوامل اقتصادی که واحد تجاری را جهت انعطاف‌پذیری و سودآوری و تداوم فعالیت تحت تاثیر و فشار خود قرار می‌دهد تمایل به پذیرش ریسک سازمانی جسورانه است. تمایل به پذیرش ریسک سازمانی جسورانه می‌تواند بر سیاست‌های سرمایه در گردش شرکت نیز تاثیرات نامطلوبی گذاشته و موجب نسبت جاری و آنی نامطلوب، کاهش وجه نقد، افزایش وام‌ها و بدهی‌ها، افزایش اهرم مالی و ریسک اعتباری و کاهش ارزش سهام شرکت گردد. بنابراین این موضوع می‌تواند مورد توجه سرمایه‌گذاران ریسک‌گریز و محافظه‌کار قرار گرفته و آنان را که از تامین اصلی منابع اقتصادی بنگاه هستند از سرمایه‌گذاری در این قبیل شرکت‌ها باز دارد. در نتیجه این موضوع باید مد نظر مدیران عامل و مدیران مالی قرار گیرد.

به مدیران عامل و ارکان اداره کننده شرکت‌های پذیرفته شده بورسی پیشنهاد می‌گردد با بهبود گزارشگری مالی با کاهش ریسک اطلاعاتی و همچنین مدیریت ریسک، شرایطی را مهیا نمایند که شرکت بتواند سرمایه‌گذاران و تامین کنندگان بیشتری را جذب نماید. در این راستا مدیران و کارکنان، باید این اطمینان خاطر داشته باشند که در صورت بروز اشتباه یا خطای انسانی در فرآیند عملیات حسابداری و یا ارائه گزارشات مالی با پیامدهای شدید اقتصادی و اجتماعی همچون اخراج مواجه نخواهند گردید. از سویی دیگر نباید نقش حسابرسان را به عنوان عامل بازدارنده تقلب و اشتباه در کیفیت گزارشگری مالی نیز، نادیده انگاشت؛ زیرا آنان بخش مهمی از فرآیند مخابره اطلاعات قابل اطمینان اقتصادی به بازار هستند. یافته‌های این پژوهش ضمن

- Cohen, J., G. Krishnamoorthy, and A. Wright. (2017). Enterprise Risk Management and the Financial Reporting Process: The Experiences of Audit Committee Members, CFOs, and External Auditors. *Contemporary Accounting Research* 34(2): 1178-1209.
- Craig, E. J. (2011). *Meeting the Ethical Challenges of Leadership: Casting Light or Shadow*. (4th ed.), New York: Sage Publications.
- Desai N., S. P. Jain, S. Jain, and A. Tripathy. (2020). The impact of implicit theories of personality malleability on opportunistic financial reporting. *Journal of Business Research* 116: 258-265.
- Elkind, P., and B. McLean. (2002). The Feds close in on Enron. *Fortune* 146: 36-37.
- Fornell, C., and D. F. Larcker. (1981). Evaluating structural equation models with unobservable variables and measurement error. *Journal of marketing research* 18(1): 39-50.
- Fox, C. (2012). Creating value with risk appetite and risk tolerance statement. *Financial Executive* 28: 93-85.
- Frank, M. M., L. Lynch, and S. O. Rego. (2009). Tax reporting aggressiveness and its relation to aggressive financial reporting. *The Accounting Review* 84(2): 467-496.
- Frank, M. M., L. Lynch, S. O. Rego, and R. Zhao. (2018). Are Corporate Risk-Taking Practices Indicative of Aggressive Reporting Practices? *The Journal of the American Taxation Association* 40(1): 31-55.
- Gad, J. (2016). The pillars of internal control and risk management systems in relation to financial reporting: the perspective of the Polish and German capital markets. *Zeszyty Teoretyczne Rachunkowości* 88(144): 37-60.
- Hambrick, C. D., and P. A. Mason. (1984). Upper echelons: The organization as a reflection of its top managers. *Academy of management review* 9(2): 193-206.
- Henseler J, Ringle CM, Sinkovics RR. (2009). The use of partial least squares path modeling in international marketing. In *New challenges to international marketing*. Emerald Group Publishing Limited.
- Higgins, D., T. C. Omer, and J. D. Phillips. (2015). The influence of a firm's business strategy on its tax aggressiveness. *Contemporary Accounting Research* 32(2): 674-702.
- Hilbig, B. E., I. Zettler, F. Leist, and T. Heydasch. (2013). It takes two: Honesty-Humility and Agreeableness differentially predict active versus reactive cooperation. *Personality and Individual Differences* 54(5): 598-603.
- Hilbig, B., and I. Zettler. (2015). When the Cat's Away, Some Mice Will Play: A Basic Trait Account of Dishonest Behavior. *Journal of Research in Personality* 57: 72-88.
- Hoitash, U., and A. Mkrtychyan. (2021). Internal governance and outside directors' connections to non-director executives. D'Amore-McKim School of Business, Northeastern University, Boston, MA 02115, USA
- فصلنامه علم مطالعات تجربی حسابداری مالی، سال شانزدهم، شماره ۶۵، ۱۰۹-۱۳۸.
- طاهری عابد، رضا؛ علی نژاد ساروکلائی، مهدی؛ فغانی ماکرانی، خسرو. (۱۳۹۷). توانایی، دانش مالی مدیران عامل و شفافیت گزارشگری مالی، مجله علمی پژوهشی دانش حسابداری مالی، سال پنجم، شماره ۲، ۸۵-۱۱۰.
- قادری، کوه؛ قادری، صلاح الدین؛ قادری، سامان. (۱۳۹۷). تأثیر عامل رفتاری اطمینان بیش از حد مدیران بر اثر بخشی مدیریت ریسک، پژوهش‌های حسابداری مالی و حسابرسی، سال دهم، شماره ۳۷، ۲۴۳-۲۷۲.
- Alam, P., and K. A. Petruska. (2012). Conservatism, SEC investigation, and fraud. *Journal of Accounting and Public Policy* Forthcoming.
- Amiram, D., S. Huang, and S. Rajgopal. (2018). Does Financial Reporting Misconduct Pay off Even When Discovered? Working paper.
- Antunes, P. L., K. Veenstra, K. Brown, and H. Li. (2019). Welcome to the Gray Zone: Shades of Honesty and Earnings Management. Michael Lee-Chin & Family Institute. 1-66.
- Ashton, M. C., K. Lee, M. Perugini, P. Szarota, R. E. de Vries, L. Di Blas, K. Boies, K., and B. De Raad. (2004). A six-factor structure of personality-descriptive adjectives: Solutions from psycholinguistic studies in seven languages. *Journal of Personality and Social Psychology* 86(2): 356-366.
- Ashton, M.C., k. Lee, J.A. Pozzebon, B.A. visser, and N.C. Worth. (2010). Status-driven risk taking and the major dimensions of personality. *Journal of Research in Personality* 44: 734-737.
- Assad, N. F., and M. T. Alshurideh. (2020). Investment in context of Financial Reporting Quality: A Systematic Review, *Waffen-und Kostumkunde Journal* 11(3): 225-286.
- Belghitar, Y., and E. A. Clark. (2015). The Effect of CEO Risk Appetite on Firm Volatility: An Empirical Analysis of Financial Firms. *International Journal of the Economics of Business* 19(2): 195-211.
- Brink, A. G., A. Gouldman, and L.M. Victoravich. (2015). The Effects of Organizational Risk Appetite, Social Pressure and Honesty-Humility on Financial Reporting Decisions. DOI: 10.2139/ssrn.2482778.
- Brink, A. G., A. Gouldman, and L.M. Victoravich. (2018). The Effects of Organizational Risk Appetite, Social Pressure and Honesty-Humility on Financial Reporting Decisions. Electronic copy available at: <http://ssrn.com/abstract=2482778>.
- Brody, R. G., S. R. Melendy, and F. S. Perri. (2012). Commentary from the American Accounting Association's 2011 Annual Meeting Panel on Emerging Issues in Fraud Research. *Accounting Horizons* 26: 513-531.
- Chin, W. W. (1998). The partial least squares approach to structural equation modeling. *Modern methods for business research* 295(2): 295-336.

- financial reporting. *Business and Society Review* 117 (4): 477-513.
- Nugroho, A.H.D., Alfasadun, A. Ardinata, and R.Y. Ambarsari. (2020). The Effectiveness of Pentagon Fraud in Detecting Fraudulent Financial Reporting: Using the Beneish Model in Manufacturing Companies on the Indonesia Stock Exchange. *Advances in Economics, Business and Management Research* 169.
- Parmar, B. L., E.R. Freeman, J. S. Harrison, A. C. Wicks, L. Purnell, and S.D. Colle. (2010). Stakeholder Theory, *The academy of management annals* 3(1): 403-445.
- Pfattheicher, S., S. Schindler, and L. Nockur. (2018). On the Impact of Honesty-Humility and a Cue of Being Watched on Cheating Behavior. *Journal of Economic Psychology*, 1-45. <https://doi.org/10.1016/j.joep.2018.06.004>
- Rittenberg, L., and F. Martens. (2012). *Enterprise Risk Management. Understanding and Communicating Risk Appetite*. Durham, NC: Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission (COSO). Available at: <https://www.coso.org/Documents/ERM-Understanding-and-Communicating-Risk-Appetite.pdf>
- Salehi, M., A. Afzal Aghaei Naeini, and S. Rouhi. (2020). The relationship between managers' narcissism and overconfidence on corporate risk-taking. *The TQM Journal*, Vol. ahead-of-print No. ahead-of-print. <https://doi.org/10.1108/TQM-07-2020-0168>
- Sukadana, I. W., N. L. P. Wiagustin, I. M. Wardana, and I.B.A. Purbawangsa. (2017). Role of Risk Appetite Mediating the Effect of Interest Rate Risk and Credit Risk to Profitability. *European Journal of Business and Management* 19(12): 120-13.
- Tahu, G. P., I. W. Widnyana, and S.R. Widyawati. (2019). The Role of Tri Hita Karana Culture in Moderating The Effect Of GCG, Risk Appetite And Work Motivation On Financial Performance of LPD In The Denpasar City Bali. *International Journal of Civil Engineering and Technology* 10(5): 613-628.
- Wiltshire, J., J. S. Bourdage, and K. Lee. (2014). Honesty-Humility and perceptions of organizational politics in predicting workplace outcomes. *Journal of Business Psychology* 29: 235-251.
- Yung, K., and C. Chen. (2017). Managerial ability and firm risk-taking behavior. *Review of Quantitative Finance and Accounting* (51): 1005-1032.
- Zettler, I., B.E. Hilbig, and T. Heydasch. (2013). Two sides of one coin: Person and situation mutually shape social dilemma decision making. *Journal of Research in Personality* 47(4): 286-295.
- Zettler, I., I. Thielmann, B. E. Hilbig, and M. Moshagen. (2020). The Nomological Net of the HEXACO Model of Personality: A Large-Scale Meta-Analytic Investigation. *Perspectives on Psychological Science* 15(3): 723-760.
- Imhof, M.J., S.E. Seavey, and D.B. Smith. (2017). Comparability and cost of equity capital. *Accounting Horizons* 31(2): 125-138.
- Jananto, A. E., and A. Firmansyah. (2019). The Effect of Bonuses, Cost of Debt, Tax Avoidance, and Corporate Governance on Financial Reporting Aggressiveness: Evidence from Indonesia. *International Journal of Innovation, Creativity and Change* 7(5): 280-302.
- Kamarudin, K., W. Wan Ismail, and W. Wan Mustapha. (2012). Aggressive financial reporting and corporate fraud. *Procedia - Social and Behavioural Sciences* 65: 638-643.
- Kleinogel, E. P., J. Dietz, and J. Antonakis. (2018). Lucky, competent, or a just a cheat? Interactive effects of Honesty-Humility and moral cues on cheating behavior. *Personality and Social Psychology Bulletin* (44)2: 158-172.
- Lauck, J., E.M. Negangard, and J. Rakestraw. (2021). Cognitive Determinants of Aggressive Financial Reporting – The Combined Effects of Ego Depletion, Moral Identity, and an Ethical Intervention. https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3762591
- Lee, K., and M. C. Ashton. (2018). Psychometric properties of the HEXACO-100. *Assessment* 25: 543-556.
- Lee, Y., C. M. Berry, and E. Gonzalez-Mulé. (2019). The importance of being humble: A meta-analysis and incremental validity analysis of the relationship between Honesty-Humility and job performance. *Journal of Applied Psychology* 104(12): 1535-1546
- Lin, R. M., Y.J. Hong, H.W. Xiao, and R. Lian. (2020). Honesty-Humility and dispositional awe in Confucian culture: The mediating role of Zhong-Yong thinking style. *Personality and Individual Differences* 167: 1-7.
- Lin, Z. (2018). Psychological Factors behind Risk-Taking Behaviors: Correlational Relations between Personality Traits and Financial Risk Tolerance. *International Journal of Applied Behavioral Economics* 8(1): 1-20.
- Martens, F. and L. Rittenberg. (2020). Risk Appetite critical to success. Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission. <https://www.coso.org/Documents/COSO-Guidance-Risk-Appetite-Critical-to-Success.pdf>.
- McLean, B., and P. Elkind. (2003). *The Smartest Guys in the Room: The Amazing Rise and Scandalous Fall of Enron*. New York, NY: Portfolio Trade.
- Montag, C., and J. Elhai. (2019). A New Agenda for Personality Psychology in the Digital Age? *Personality and Individual Differences* 147(1): 128-134.
- Mutschmann, M., T. Hasso, and M. Pelster. (2020). Dark Triad Managerial Personality and Financial Reporting Manipulation. *Taxation, Accounting and Finance* 56. <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3669165>
- Nagle, B. M., D. M. Wasieleski, and S. Rau. (2012). The impact of ethical tools on aggressiveness in

Accounting Knowledge & Management Auditing
Vol. 14/ No. 55/ Autumn 2024

The Effects of Aggressive and Conservative Risk Appetite on Financial Reporting Behavior Considering the Moderating Effect of Honesty- Humility

Zeinab Barani

Ph.D.Student of Accounting, Gorgan Branch, Islamic Azad University, Gorgan, Iran,

Mansour Garkaz

Associate Prof. Department of Accounting, Gorgan Branch, Islamic Azad University, Gorgan, Iran,
(Corresponding Author)

Alireza Matoufi

Associate Prof. Department of Accounting, Gorgan Branch, Islamic Azad University, Gorgan, Iran,

Abstract

Financial reporting should be able to provide fair information about economic resources under control, capital structure, liquidity and flexibility rate, future borrowing needs, the degree of adaptation to changes in the economic, social and environmental environment, performance, profit distribution and cash flows, risk management, economic management capabilities and provide the firm with all stakeholders and users for economic decisions. The purpose of this study is to investigate the effects of organizational risk appetite on aggressive financial reporting behavior considering the moderating effect of honesty- humility. This research in terms of result is applied and from the perspective of descriptive-survey and in terms of time, a cross-sectional study in 2021. The statistical population of this study was Chief financial officers and Chief Accountants companies listed on the Tehran Stock Exchange. The sample selection method was based on random sampling that finally, 271 questionnaires were answered and the information obtained has been measurement in statistical analyzes. The study hypotheses have been tested with the structural equation modeling approach using Smart PLS software. The results show that aggressive and conservative risk appetite has positive and significant effect on aggressive financial reporting behavior. Other results showed that honesty and humility as a moderating variable the relationship between aggressive and conservative risk appetite on aggressive financial reporting behavior does not moderate.

Keywords: Aggressive and Conservative Risk Appetite, financial reporting behavior, honesty- humility